

ע ב ר י ת

האוי?

ע ב ר י ת

ה ו ר א ו ת

בפרק זה סוגים שונים של שאלות: אוצר מילים, הבנת הנקרא, השלמת משפטים והפכים. לכל שאלה מוצעות ארבע תשובות. עליך לבחור את התשובה המתאימה ביותר לכל שאלה, ולסמן את מספרה במקום המתאים בגיליון התשובות.

3. משמעות הביטוי מצח נחושה היא -

- (1) אומץ לב
- (2) רוגז, עצבנות
- (3) חוזק
- (4) חוצפה, עקשנות

4. משמעות המילה נפיל היא -

- (1) רעוע
- (2) ענק
- (3) ירוד
- (4) שפל

א ו צ ר מ י ל י מ

(שאלות 1-5)

השאלות הבאות עוסקות במשמעות של מילים וביטויים. קרא כל שאלה בעיון, וענה כנדרש.

1. משמעות הביטוי הפך והפך בעניין היא -

- (1) הגמיש את עמדותיו בעניין
- (2) טעה והטעה אחרים בעניין
- (3) התערב בעניין לא לו
- (4) הרזה בעניין ארוכות

2. משמעות הביטוי כלכל את מעשיו היא -

- (1) תכנן את מעשיו
- (2) חזר על מעשיו
- (3) הסביר את מעשיו
- (4) למד לקח ממעשיו

5. משמעות המילה לבלר היא -

- (1) שדכן
- (2) שמאי
- (3) סוחר
- (4) פקיד

ה ב נ ת ה נ ק ר א

(שאלות 6-10)

קרא בעיון את הקטע הבא, וענה על חמש השאלות שאחריו.

(1) נס הוא תופעה יוצאת מגדר הרגיל, המעוררת פליאה והשתוממות. הוא מפורש כאות וכמופת, וזה ההבדל בינו לבין מאורעות מתמיהים אחרים. הנס נחשב סימן להתערבות אלוהית שתפקידה להזהיר, להציל, או להעיד שאדם מסוים הוא קדוש או נביא. נוסף על כך, הנס מספק למאמינים בו אישור לצדקת דרכם הדתית, ומחזק את אמונתם שהאל הוא כל-יכול. בעקבות הנס הם יכולים לראות באל התגלמות של עוצמה או של חסד ורחמים - הכל על פי הנסיבות שבהן הנס מופיע.

(5)

האמונה בנסים רווחת בכל הדתות. כל דת מספרת על מעשי נסים הקשורים באישים קדושים, במקומות קדושים או בחפצים קדושים. מייסדי הדתות הגדולות עומדים במרכזן של אגדות המספרות על נסים שחוללו. כך יוחסו מעשי נסים לישו, למוחמד ולבודהא. הנסים נותנים אישור לאמינותם של הטוענים למנהיגות דתית, או לנבואה, וגם להוכחת עליונותו של האל. האמונה בנסים נפוצה בעיקר בקרב פשוטי העם, אך היא קיימת גם בשכבות חברתיות אחרות. הכנסייה הקתולית, למשל, מכריזה גם כיום באופן רשמי על אדם קדוש כאשר "הוכח" שעשה נסים. עם זאת, השקפות מסוימות בדתות השונות, אפילו בקרב מייסדי הדתות עצמם, מותחות ביקורת על האמונה בנסים. למשל, מוחמד טען שהקוראן עצמו הוא הנס הגדול, ושאינן צורך בנסים אחרים. בודהא, שלפי האמונות הבודהיסטיות הרווחות היה בעל כוחות פלאיים, הכריז שאין להם שום משמעות רוחנית.

(15)

אולם בכל זאת, בדרך כלל נתונה אהבתם של פשוטי העם לנסים, למרות רצונם של כמה מהמנהיגים הדתיים להתנער מהם. לכן כבר בחייו של בודהא הפיצו את סיפורי הנסים שיוחסו לו, ותופעה דומה התרחשה גם בנוגע לנביא מוחמד.

הביקורת על האמונה בנסים מבוססת על טענות פילוסופיות ועל טיעונים הגיוניים מסוגים שונים. היא יכולה ללוש צורה דתית ולהעלות את הטענה שהרוחניות האמתית אין לה צורך במשענת של נסים. ביקורת מדעית על האמונה בנסים טוענת, כי אין הם אלא תופעות טבעיות שטרם נמצא להן הסבר משכנע. ביקורת היסטורית מטילה ספק בהתרחשות הנסים ובמהימנות הכתבים המספרים עליהם. ביקורת פסיכולוגית טוענת שיש לאנשים צורך להאמין בנסים, ומנסה לגלות מה מקורו של צורך זה. ניסיון נוסף להתמודד עם המושג נס הוא הדעה שמושג זה אינו מציין את עצם ההתרחשות האובייקטיבית, שאירעה באמת במציאות, אלא מצב סובייקטיבי, שבו המאמין חש בנוכחות האלוהית בתוך ההתרחשויות.

(25)

השאלות

10. באיזו מהשאלות הבאות אין הקטע דן כלל?

- (1) באילו דתות רווחת האמונה בנסים?
- (2) במה מתאפיינים נסים?
- (3) במה עוסקת הביקורת ההיסטורית על האמונה בנסים?
- (4) אילו אמצעים, מלבד נסים, מחזקים את אמונתם הדתית של המאמינים?

6. המרכאות שמקיפות את המלה "הוכח"

(שורה 12) מרמזות שמחבר הקטע -

- (1) מטיל ספק בקיומם של נסים
- (2) סבור שהכנסייה הקתולית מבקרת את האמונה בנסים
- (3) הוא אדם דתי ומאמין
- (4) בז לפשוטי העם

7. לפי הפסקה השנייה, הרצון להתנער מנסים

היה קיים גם אצל -

- (1) פשוטי העם
- (2) ראשי הכנסייה הקתולית
- (3) מספרי האגדות
- (4) מייסדי דתות

8. הכוונה ב"תופעה דומה" (שורה 17)

היא ש-

- (1) ייחסו למוחמד מעשי נסים והפיצו סיפורים אודותם כבר בימי חייו
- (2) המנהיגים הדתיים התנערו מבודהא
- (3) גם בודהא וגם מוחמד לא זכו לאהבתם של פשוטי העם
- (4) האמונה בבודהא ובמוחמד נעלמה לאחר מותם

9. על פי הדעה ש- "מושג זה... ההתרחשויות"

(שורות 24-26), הנס -

- (1) אינו נחוץ לאדם הדתי בתור משענת רוחנית
- (2) התרחש במציאות בדיוק כפי שהוא מתואר בכתבים המספרים עליו
- (3) הוא הפרשנות של האדם המאמין, לפיה התרחשות כלשהי היא ביטוי לנוכחות האל במציאות
- (4) אינו קשור לצרכים פסיכולוגיים של האדם המאמין

ה שלמת משפטים

(שאלות 11-17)

בכל שאלה מופיע משפט, ובו חסרות כמה מילים. עליך להשלים כל משפט בעזרת קבוצת המילים המתאימה ביותר מתוך ארבע קבוצות המילים המוצעות.

11. " _____ דיברת, כבוד היושב ראש. אמנם בנושא המרכזי _____, אך טיעוניך, יש להודות, _____."

- (1) דברי טעם ; אין דעתי כדעתך ; אינם שייכים כלל לעניין
- (2) דברי הבל ; אני מסכים עמך ; בנויים בצורה הגיונית
- (3) לא לשווא ; אני עדיין חולק עליך ; שכנעו את שאר החברים
- (4) לחינם ; החברים נוטים כעת להסכים עמך ; הם שהביאום לידי כך

12. יש _____ לעמדתו הפופולרית, אף כי גם _____ אינם _____.

- (1) שותפים רבים ; המתנגדים לה ; רבים
- (2) שותפים מעטים ; המריעים לה ; מעטים
- (3) תומכים רבים ; המתנגדים לה ; מעטים
- (4) מעטים המסכימים ; התומכים בה ; מצויים

13. הם _____ ליצור יצירה ספרותית שרמתה האמנותית _____, _____ הנובעים מ _____ חופש הביטוי בארצם.

- (1) נכשלו בניסיונם ; משביעת רצון ; בשל החוקים המגבילים ; כיבודו של
- (2) הצליחו ; גבוהה ; על אף הקשיים ; הגבלות על
- (3) לא הצליחו ; גבוהה ; בשל היתרונות ; דיכוי של
- (4) לא הצליחו ; נמוכה ; בשל היתרונות ; עידודו של

14. _____ עבר זמן רב מאז שפורסם הספר, _____, השאלות שהועלו בו _____ העוסקים בנושא.

- (1) אמנם ; אך חשיבותו היום גדולה מבעבר ; מאחר ש- ; אינן מעניינות אף את
- (2) אף שלא ; אין מרבים עוד להשתמש בו ; כיוון ש- ; מסקרנות את כל
- (3) כיוון ש- ; פחתה ההתעניינות בו ; אף על פי ש- ; אינן מעניינות עוד את
- (4) אף ש- ; מתברר שהוא בר-תוקף גם בימינו ; שכן ; עדיין מעסיקות את כל

15. _____ משה כשטען שפרסומות אינן משפיעות עליו. לדעתך, אפשר לראות בדבריו דוגמה _____ פרסומות, אשר _____ נטיות האדם, אף על פי _____.

- (1) טעה ; ליעילותן של ה- ; אינן משפיעות על ; שיש בהן מסר אמין ומשכנע
- (2) צדק ; לחוסר התועלת שב- ; אינן משנות את ; שהן תמיד גורמות לשינוי בהתנהגותו
- (3) טעה ; להצלחתן של ה- ; משנות את ; שאין הוא מודע לכך
- (4) צדק ; לכישלונן של ה- ; משפיעות על ; שהוא מתכחש לכך

16. פעילותו הדיפלומטית של הנשיא _____ בעת האחרונה, וזאת כדי _____, אשר _____.

- (1) התגברה ; לשפר את תדמיתו בעיני הציבור ; נוטה לבקר חוסר יוזמה מצד הנשיא
- (2) דעכה ; להימנע מחיכוכים עם ראש הממשלה ; ראה בחיוב פעילות דיפלומטית זו
- (3) התגברה ; לחדש את הסיוע מצד המעצמות הגדולות ; עוזרות לנו היום כבעבר
- (4) דעכה ; להישמר מוויכוחים פוליטיים ; אינם מפריעים לפעילותו

ה פ כ י ס

(שאלות 18-21)

בשורה הראשונה של כל שאלה מופיעים מילה או ביטוי. מתוך התשובות המוצעות עליך לבחור את המילה או הביטוי שמשמעותם **הפוכה** ממשמעותם של המילה או הביטוי שבשורה הראשונה.

18. התגודדו -

- (1) התפזרו
- (2) התנכרו
- (3) התלבטו
- (4) התמתנו

19. מוגף -

- (1) שמור
- (2) פתוח
- (3) מואר
- (4) משוחרר

20. מבלי משים -

- (1) בביטחון
- (2) במכוון
- (3) בפומבי
- (4) בהסכמה

21. גילה את קלפיו -

- (1) אימץ אל לבו
- (2) הצניע את כוונותיו
- (3) נחבא אל הכלים
- (4) הבלג על כעסו

17. אדם _____ זה, לא די _____ מוסדות הצדקה בעירו, אלא שאפילו לקרובי משפחתו _____, וכל זאת על אף היותו _____ באותה תקופה.

- (1) גא ועקשן ; שהוא סירב לקבל עזרה מ-
; העשירים הוא סירב לפנות ; מסוכסך
עימם
- (2) קמצן ; שהוא סירב לתרום פרוטה ל- ;
העניים הוא עזר רבות ; מרושש ושקוע
בחובות
- (3) חסר בושה ; שהוא חיזר על פתחיהם
של ; קשי-היום הוא לא היסס לפנות ;
בעל רכוש
- (4) נדיב ; שלא תמיד הוא הסכים לתמוך
ב- ; הרחוקים ביותר הוא קנה מתנות
יקרות ; במצוקה כלכלית

ה ב נ ת ה נ ק ר א

(שאלות 22-26)

קרא בעיון את הקטע הבא, וענה על השאלות שאחריו.

- (1) רוב התאים של גוף האדם מסוגלים להתחלק וליצור תאים חדשים במקום תאים שמתו כתוצאה מזקנה או מפגיעה כלשהי. לרוע המזל, לתאי המוח של האדם אין יכולת כזאת, ואין להם תחליף. מספר התאים במוח האנושי מקסימלי בגיל שישה חודשים, ומאותו הזמן, ככל שאנו מתבגרים, מספר התאים הולך ומתמעט. על רקע זה קל לשער מה רבה הייתה ההפתעה בקהילת המדענים, כאשר חוקר ארגנטיני גילה שבמוחם של ציפורי שיר זכרים נוצרים בעונת האביב כ- 20,000 תאי מוח חדשים ביום. דבר זה מעורר את השאלה מדוע הטבע מאפשר לזכרים של ציפורי שיר להגדיל את מספר תאי מוחם.
- (10) ובכן, כמו במקרים רבים אחרים, התשובה טמונה באהבה, ולא סתם אהבה, כי אם אהבה כה חזקה, עד שהיא מסוגלת לגרום להגדלת נפח מוחם של הציפורים הזכרים ב- 40%. דבר זה נועד לאפשר להם לזכור את שירי האהבה שעליהם לשיר בעת החיזור. במינים מסוימים של ציפורי שיר, כמו זמיר-הסוף, למשל, הזכרים זוכרים מבחר של כ-50 שירים שונים, באורכים שונים וברמות מורכבות שונות. כדי לאחסן כמות כזאת של מידע דרושים, כמובן, הרבה תאי זיכרון. אצל ציפור-זכר, שמשקלו פחות מעשרים גרם, מדובר בתוספת משקל ניכרת שעלולה להכביד עליו את מעופו. הטבע מצא פתרון לבעיה זו: הזכר זקוק למבחר השירים רק בתקופת החיזור. מיד לאחר מציאת בת הזוג הוא שוכח את כל הלחנים, מלבד שיר אחד אפור וחד-גוני. בסוף עונת החיזור מצטמק מוחו של הזכר וחוזר לממדיו הקודמים, עד לאביב הבא כשהוא זקוק לסדרת שירים חדשה. יש לציין שאצל ציפורי השיר רק הזכר מזמר, ואילו הנקבה מאזינה בשקט ובחרת את בן זוגה על פי עושר שיריו ומורכבותם. מאחר שהיא עצמה אינה שרה, אין סיבה שתהיה לה היכולת להגדיל את מספר תאי מוחה.
- (20) עד שהתגלתה היכולת של הציפורים הזכרים לחדש את תאי מוחם, היה ידוע על יכולת כזאת רק אצל דגים, ובמקרים מסוימים אצל זוחלים. אבל אם גם הציפורים הזכרים מסוגלים לכך, משמע שכושר ההתחדשות של תאי המוח לא אבד במעבר האבולוציוני של ההתפתחות מזוחלים לציפורים. מאחר שגם היונקים התפתחו מזוחלים, הם נושאים מטען גנטי לא מבוטל שירשו מהם, וייתכן שגנים כמו אלו האחראים להתחדשות התאים במוחם של ציפורי השיר נמצאים במצב רדום גם בחומר התורשתי שלנו. אם הם אמנם מצויים בנו, ייתכן שבעתיד נוכל לעורר אותם מתרדמתם, ולגרום להם לייצר תאים חדשים במוחנו במקום תאים שנפגעו או מתו. זו, כמובן, השערה בלתי מבוססת ומרחיקת לכת, אך יהיה מעניין מאוד לחקור אותה. ייתכן שבזכות מחקר מסוג כזה נוכל בעתיד לעצור את התהליך הבלתי הפיך של מות התאים במוחנו.
- (25)

השאלות

22. לפי הפסקה הראשונה, יצירת תאי מוח חדשים היא יכולת אשר -

- (1) קיימת אצל ציפורי שיר, אך לא אצל בני אדם בוגרים
- (2) באה לידי ביטוי אצל האדם רק במצבי זקנה או פגיעה
- (3) הולכת ומשתכללת במרוצת חייהם של ציפורי השיר
- (4) מתפתחת אצל בני האדם רק מגיל שישה חודשים ואילך

23. ב"כמות כזאת" (שורה 12) הכוונה היא ל-

- (1) תאי מוח שמשקלם כעשרים גרם
- (2) 40% ממשקלם של ציפורי השיר הזכרים
- (3) מבחר של כ-50 שירים שונים
- (4) תאי הזיכרון הנחוצים לזכירת השירים

24. מן הפסקה השנייה אפשר להסיק שנקבת זמיר-הסוף מסוגלת -

- (1) להגדיל את נפח מוחה כמו הזכר
- (2) להתעופף בקלות גם כשמשקלה גדל במידה ניכרת
- (3) להבחין בהבדלים בין שיריהם של זכרים שונים
- (4) לחזר אחרי הזכר באמצעות שירי חיזור משלה

25. המלה "אותם" (שורה 25) נוגעת -

- (1) לזוחלים ולציפורים
- (2) לתאי מוחם של ציפורי השיר
- (3) לגנים האחראים להתחדשותם של תאי המוח
- (4) לגנים האחראים על יכולת השירה של הציפורים

26. ההשערה המתוארת כ"בלתי מבוססת ומרחיקת לכת" (שורות 26-27) היא ההשערה-

- (1) שבעתיד יוכלו גם בני אדם בוגרים ליצור תאי מוח חדשים
- (2) שזוחלים נוספים יתפתחו בתהליך האבולוציוני
- (3) שבחומר התורשתי של ציפורי השיר חבויות תכונות רדומות
- (4) שמספר ניכר מתאי המוח של ציפור השיר מצויים במצב רדום

(2) אינן נכונות. ולבסוף, נושא האגדות הוא הנסים עצמם, ולכן גם אפשרות (3) אינה נכונה.

8. המילים "תופעה דומה" מכוונות אותנו לחפץ סמוך להן תיאור של תופעה. מקריאה בסוף הפסקה השנייה, החל בשורה 14, עולה כי התופעה המתוארת היא שלמרות התנגדותם של מייסדי הדתות לאמונה בנסים ולחשיבות שמאמיניהם ייחסו לנסים, המשיכו המאמינים להפיץ סיפורי נסים על אודותיהם בעודם בחיים. במשפט האחרון בפסקה, שממנו לקוחה הציטטה שבשאלה (שורות 17-18) נאמר: "כבר בחייו של בודהה הפיצו את סיפורי הנסים שיוחסו לו, ותופעה דומה התרחשה גם בנוגע לנביא מוחמד". כלומר, למרות התנגדות המנהיג הדתי הפיצו על אודותיו סיפורי נסים. תופעה זו הייתה נכונה לא רק בנוגע לבודהה, אלא גם בנוגע למוחמד. מכאן עולה כי אפשרות (1) היא האפשרות הנכונה. שלוש האפשרויות האחרות אינן קשורות לתוכן המשפט שבו שאלה זו עוסקת, ולכן הן נפסלות. נוסף על כך, לטענות המובאות בהן אין תמיכה בקטע כלל.

9. המשפט שבו מדובר מדגיש את הפרשנות שהאדם נותן להתרחשויות ולא את ההתרחשויות עצמן. לפי הנאמר בו עיקרו ומהותו של הנס הוא ההרגשה שמדובר בהתערבות אלוהית בהתרחשויות ארציות. לפיכך, התשובה הנכונה היא אפשרות (3). אפשרות (2) נפסלת כי היא מתארת את הנס כהתרחשות אמתית לגמרי, כלומר כהתרחשות אובייקטיבית, ואילו הדעה המוצגת בקטע מתמקדת בפרשנות הסובייקטיבית בלי לעסוק באמתות ההתרחשות. אפשרות (1) ואפשרות (4) אינן נדונות כלל בשורות שעליהן השאלה נשאלת ואף אינן משתמעות מהן. לכן גם הן אינן יכולות להיות התשובה הנכונה.

ה ס ב ר י ם

מילים וביטויים (שאלות 1-5)

את הפרוש המדויק לכל מילה תוכלו למצוא במילון.

הבנת הנקרא (שאלות 6-10)

6. לסימן הפיסוק מרכאות יש שני תפקידים אפשריים:

א. לציין כי המילה או המילים המוקפות במרכאות הן ציטוט מדבריו של מישהו, או שהן מובאה ממקור כתוב אחר.

ב. לציין כי המביא את הדברים אינו שלם עמם, וכי יש לו עמדה ביקורתית כלפיהם. עמדה זו יכולה להיות לעג, ספק, או חוסר אמונה בנכונות הדברים.

מהקטע שלפנינו ברור כי המחבר אינו מצטט איש, ומכאן שתפקיד המרכאות הוא להביע עמדה ספקנית כלפי הנאמר. המחבר אינו מאמין שאפשר להוכיח קיום של נסים, וייתכן שהסיבה לספקנותו היא שהוא מטיל ספק בעצם קיומם של הניסים. לפיכך, תשובה (1) היא התשובה הנכונה. אפשרות (2) הפוכה מן הנאמר בקטע, שהרי הכנסייה הקתולית מעניקה את התואר "קדוש" למי שנחשב מחולל נסים. מכאן עולה שהכנסייה דווקא מקבלת את האמונה בנסים, ואינה מבקרת אותה. אפשרות (3) אינה נכונה כי מהעובדה שלמחבר יש ביקורת על הכרזות הכנסייה אי אפשר להסיק שהוא אדם דתי (אף שאי אפשר להבין גם את ההפך). אפשרות (4) אינה נכונה כי במשפט זה המחבר אינו דן כלל בפשוטי העם, אלא בכנסייה הקתולית.

7. במשפט שבשורות 12-13 נאמר: "עם זאת, השקפות מסוימות בדתות השונות, אפילו בקרב מייסדי הדתות עצמם, מותחות ביקורת על האמונה בנסים". מייסדי הדתות שעליהם מדובר בפסקה הם מוחמד, מייסד האסלם, ובודהה, מייסד הבודהיזם. גם דבריהם של מוחמד ובודהה המובאים בשורות 14-15 מעידים על הסתייגותם מאמונה בנסים. מכאן נובע כי אפשרות (4) היא התשובה הנכונה. פשוטי העם וראשי הכנסייה הקתולית מוצגים כמי שמאמינים בנסים (שורות 10-12), ולכן אפשרויות (1) ו-

"הפופולרית" מרמזת מה אמור להיות תוכן ההשלמה הראשונה: לעמדה פופולרית יש תומכים רבים. רק אפשרויות (1) ו-(3) ממלאות תנאי זה, ומכאן שאפשרויות (2) ו-(4) נפסלות. אפשרות (1) אינה נכונה כיוון שאין ניגוד בין הנאמר בחלק הראשון לנאמר בחלק השני, ודבר זה אינו מתיישב עם המילים "אף כי" המופיעות ביניהם: אם לעמדה כלשהי יש שותפים רבים, אין זה מפתיע שמתנגדיה אינם רבים. אפשרות (3) היא התשובה הנכונה. שני התנאים מתקיימים בה: ההשלמה הראשונה ("תומכים רבים") מתאימה לתואר "פופולרית", ושתי ההשלמות הבאות יוצרות תוכן מפתיע לאור הנאמר בראשית המשפט: אף כי העמדה מקובלת על רבים יש לה גם לא מעט מתנגדים.

13. במשפט מקושרת רמתה של יצירה ספרותית בארץ מסוימת לחופש הביטוי באותה ארץ. הקשר בין שני חלקי המשפט (לפני הפסיק ואחריו) אינו מוגדר מראש אלא תלוי במילות הקישור שבהשלמה השלישית. מהמילה "בשל" המופיעה באפשרויות (1), (3) ו-(4) מובן כי המצב של חופש הביטוי אמור להסביר את רמת היצירה הספרותית. לעומת זאת, באפשרות (2) הביטוי "על אף" מלמד שרמת היצירה הספרותית שנוצרה אמורה להיות מפתיעה ביחס לרמת חופש הביטוי. אפשרות (1) נפסלת כי מכבוד חופש הביטוי לא יכולים לנבוע חוקים מגבילים, שהרי חופש הוא היפוכה של הגבלה. אפשרות (2) היא התשובה הנכונה: כתיבת ספרות היא סוג של התבטאות, ולכן צפוי שהגבלות על חופש הביטוי יפגעו בה, ואף על פי כן האנשים שבהם מדובר במשפט הצליחו לכתוב יצירה ברמה גבוהה. אפשרות (3) נפסלת כיוון שגם אם נניח שיש יתרונות בהגבלה של חופש הביטוי ושהחלק השני של המשפט הגיוני, הרי שיתרונות אמורים לסייע ליצירה, ועל כן לא הגיוני לטעון **שבשל** היתרונות הם **לא** הצליחו ליצור ברמה גבוהה, כפי שנאמר בהשלמה הראשונה ובהשלמה השלישית. אפשרות (4) נפסלת כיוון שאין זה הגיוני שמישהו ינסה ליצור יצירה ברמה נמוכה, כפי שמשמע מהחלק הראשון של המשפט.

10. לשאלה באפשרות (1) יש תשובה בקטע בשורה 6: "האמונה בנסים רווחת **בכל הדתות**". לשאלה באפשרות (2) יש תשובה בפסקה הראשונה ("נס הוא...קדוש או נביא", שורות 1-3), לשאלה באפשרות (3) יש תשובה בשורות 22-23: "ביקורת היסטורית מטילה ספק בהתרחשות הנסים ובמהימנות הכתבים המספרים עליהם". בשאלה שבאפשרות (4) **אין** הקטע דן כלל. נושא הקטע הוא "נסים" ולא "אמונה דתית", ולכן ההיבט **היחיד** של האמונה הדתית שבו הקטע דן הוא הנס. משום כך זו התשובה הנכונה.

השלמת משפטים (שאלות 11-17)

11. במשפט הראשון בשאלה הדובר מביע עמדה בנוגע לדבריו של היושב-ראש. המשפט השני כולל שני חלקים: הראשון שבהם מתחיל במילה "אמנם" והשני - במילה "אך". ממילים אלה אפשר להסיק כי אמורות להיות בו שתי טענות: הראשונה **מחלישה** את העמדה שהובעה במשפט הראשון, והשנייה **תומכת** בעמדה זו. אפשרות (3) עונה על דרישה זו: טיעונו של היושב-ראש שכנעו את רוב הנוכחים, ומשום כך דבריו לא היו לשווא, אף שלא הצליח לשכנע את הדובר בנושא המרכזי. אפשרות (1) נפסלת כיוון שלא סביר לומר על דברים שאינם שייכים כלל לעניין שהם דברי טעם. במשפט הראשון באפשרות (2) נאמר שהיושב-ראש דיבר שטויות, אך המשפט השני סותר זאת כיוון שנאמר שדבריו של היושב-ראש היו הגיוניים. גם הניגוד שצריך להיות בין שני חלקי המשפט השני, שביניהם מופיעה המילה **אך**, אינו קיים - הדובר סבור שדבריו של היושב-ראש הגיוניים, ולכן סביר שיסכים אתם. לכן גם אפשרות זו נפסלת. באפשרות (4) נאמר שדברי היושב-ראש שכנעו את החברים, ומכך נובע שדבריו **לא** היו לחינם. לכן גם אפשרות זו נפסלת. התשובה הנכונה, אם כן, היא (3).

12. בפתרון שאלה זו כדאי לשים לב לשני דברים: ראשית, באמצע המשפט כתובות המילים "**אף כי**", המצביעות על כך שבסוף המשפט תבוא אמירה שלכאורה תסתור את הנאמר בראשיתו. שנית, המילה

בהשלמה השלישית של אפשרות (3) נאמר: "אף על פי ש-" ומכאן עולה כי הקשר בין חלקו הראשון של המשפט לחלקו השני אינו צריך להיות הסבר אלא **הנגדה**. ואולם, התוכן של החלק השני **אינו מנוגד** לזה של החלק הראשון, שהרי טבעי שתפחת התעניינות בשאלות שאינן מעניינות, ולכן המשפט כולו אינו הגיוני.

15. במשפט הראשון אמורה להיות **דוגמה** לטענה המובאת במשפט השני. אמנם, לרוב נהוג לכתוב קודם את הטענה הכללית ואחריה את הדוגמאות התומכות בה, אך הסדר בשאלה זו הפוך. אפשרות (3) היא התשובה הנכונה. אם פרסומות משנות את נטיותיו של האדם, כפי שנאמר בהשלמה השלישית, הרי שהן בעלות השפעה, ומשה שטען את ההפך - טעה, כפי שמצוין בהשלמה הראשונה. בהשלמה הרביעית נאמר כי האדם אינו מודע להשפעה זו. כלומר, אף על פי שהאדם מושפע מן הפרסומות הוא חושב שאין הוא נתון להשפעה, ולכן משה טען בטעות שהוא אינו מושפע מהן, כפי שכתוב במשפט הראשון. אפשרות (1) נפסלת כי יש בה סתירה פנימית במשפט השני: אם פרסומות אינן משפיעות, כפי שנאמר בהשלמה השלישית, אזי הן **אינן** יעילות, בניגוד לאמור בהשלמה השנייה. גם אפשרות (2) נפסלת בגלל סתירה במשפט השני: אם פרסומות גורמות לשינוי בהתנהגות, כפי שנאמר בהשלמה הרביעית, לא סביר לומר שהן אינן משנות את נטיות האדם, כפי שנאמר בהשלמה השלישית, וגם לא סביר לטעון שפרסומות אינן משפיעות, כפי שנאמר במשפט הראשון. אפשרות (4) נפסלת משתי סיבות: מטרת הפרסומות להשפיע על האדם, ואם הן מצליחות בכך, אי אפשר לטעון שהן נכשלות. כמו כן, ההשלמה השלישית סותרת את המשפט הראשון, שבו נאמר שלפרסומות אין השפעה.

14. בשאלה זו אי אפשר להגדיר מראש את הקשר בין חלקו הראשון של המשפט (עד ההשלמה השנייה) לחלקו השני (מן ההשלמה השלישית עד לסוף), כיוון שמילות הקישור הן אלו שמגדירות את סוג הקשר בין חלקי המשפט והן חסרות. אפשר לראות שבחלק הראשון נטענת טענה בנוגע לספר, ובחלק השני - טענה בנוגע לשאלות שבהן הוא עוסק. בהשלמה השלישית של אפשרויות (1), (2) ו-(4) מופיעות המילים "**מאחר ש**"; "**כיוון ש**"; "**שכן**"; המורות שבהמשך המשפט יפורטו הסיבות לנאמר בתחילתו. רק באפשרות (4) המשך המשפט מפרט סיבות הגיוניות לחלקו הראשון, והיא התשובה הנכונה. שימו לב שבחלק הראשון של אפשרות זו יש **הנגדה**: אף שהספר אינו חדש, הוא עדיין "**בר-תוקף**", כלומר, עדיין אקטואלי. ההסבר לכך, כאמור, טמון בחלק השני: השאלות שהועלו בספר עדיין נמצאות על סדר היום.

באפשרות (1) החלק הראשון של המשפט תקין, אולם המשפט כולו נפסל בגלל סתירה בינו לבין חלקו השני. חלק זה אמור **להסביר** את החלק הראשון, אך בעוד שבהשלמה השנייה נטען כי חשיבות הספר היום רבה, בחלק השני נאמר ההפך: השאלות בספר כבר אינן מעניינות איש, אפילו לא את העוסקים בתחום. באפשרות (2) ההנגדה בחלק הראשון הפוכה בתוכנה לזו שבאפשרות (1): אף על פי שהספר חדש כבר אין מרבים להשתמש בו. עובדה זו אינה מוסברת בחלק השני, שהרי ממנו עולה כי תוכנו של הספר עודנו מסקרן, ולכן המשפט חסר רצף הגיוני.

ש'אדם יבקש סיוע ממי שהוא מסוכסך אתו. לכן אפשרות זו נפסלת. אפשרות (2) נפסלת כיוון שאדם שעוזר לקרוביו (כאמור בהשלמה השלישית) אינו קמצן (כאמור בהשלמה הראשונה).

אפשרות (3) היא התשובה הנכונה. מסופר בה על אדם ש"חיזר על פתחיהם של מוסדות צדקה", כלומר, ביקש מהם נדבות, ויתר על כן, הוא אף פנה בבקשות עזרה לקרוביו שהתפרנסו בדוחק ("קשי היום"), וכל זאת בשעה שהוא עצמו היה עשיר ("בעל רכוש"). התנהגות כזאת יכולה בהחלט להצדיק את התואר "חסר בושה" שניתן לו בהשלמה הראשונה. אפשרות (4) נפסלת כיוון שהדוגמה הראשונה ("לא די שלא תמיד הוא הסכים לתמוך במוסדות הצדקה שבעירו") אינה מצביעה על נדיבות, ולכן אינה דוגמה המחזקת את הקביעה שבתחילת המשפט.

הפכים (שאלות 18-21)

18. משמעות המילה **התגודדו** היא התכנסו, התאספו.
המילה שמשמעותה הפוכה היא התפזרו.

19. משמעות המילה **מוגף** היא סגור, נעול.
המילה שמשמעותה הפוכה היא פתוח.

20. משמעות הביטוי **מבלי משים** היא בדרך אגב, בלא כוונה.
המילה שמשמעותה הפוכה היא במכוון.

21. משמעות הביטוי **גילה את קלפיו** היא גילה את כוונותיו.
צירוף המילים שמשמעותו הפוכה הוא הצניע את כוונותיו.

16. למשפט בשאלה זו שלושה חלקים: בתחילה נאמר באיזה אופן רמת הפעילות הדיפלומטית של הנשיא השתנתה (התגברה או דעכה), אחר כך מוסבר איזו מטרה ניסה הנשיא להשיג על ידי שינוי זה, ולבסוף נמסר מידע שאמור לקשור את שני החלקים הקודמים באמצעות הסבר מדוע השינוי שנעשה ברמת הפעילות הדיפלומטית צפוי להשיג את המטרה שהנשיא מנסה להשיג. כדי שיתקבל משפט הגיוני, צריך שלאור המידע הנמסר בהשלמה השלישית, השינוי (המתואר בהשלמה הראשונה) יוכל להוביל להשגת המטרה (המתוארת בהשלמה השנייה).

אפשרות (1) היא התשובה הנכונה. הנשיא רוצה לשפר את תדמיתו בעיני הציבור, ולפי ההשלמה השלישית תדמיתו נפגעת כאשר פעילותו מועטה. השינוי הרצוי הוא אפוא הגברת הפעילות הדיפלומטית, כפי שאכן מצוין בהשלמה הראשונה. אפשרות (2) נפסלת משום שכיוון השינוי ברמת פעילותו של הנשיא (הפחתה) הפוך למתבקש על פי הסיבה: ראש הממשלה תמך (ראה בחיוב) בפעילות הדיפלומטית של הנשיא, ולכן אין זה הגיוני שהפחתת הפעילות הזו תמנע חיכוכים בין הנשיא לבין ראש הממשלה. אפשרות (3) נפסלת כיוון שאין צורך "לחדש" את הסיוע שהמעצמות הגדולות נותנות, משום שסיוע זה לא הופסק מעולם. אפשרות (4) נפסלת שכן הנשיא אינו צריך להיזהר מוויכוחים פוליטיים, כי הם אינם מפריעים בפעילותו.

17. שאלה זו מתחילה בקביעה לגבי אדם מסוים, אחר כך מובאות שתי דוגמאות להתנהגותו האמורות לחזק קביעה זו, ובסוף מצוין הרקע שבו הוא פעל. מצירוף המילים "על אף" אנו לומדים שתיאור הרקע צריך להיות כזה שלאורו תהיינה הדוגמאות מפתיעות. הדוגמה השנייה אמורה להיות מפתיעה יותר מהראשונה, או חריגה יותר מהראשונה, כפי שמתבקש מהמילים המקדימות אותן: "**לא די בכך ש- ... אלא שאפילו- ...**". באפשרות (1) הדוגמאות הולמות את הקביעה שבהשלמה הראשונה, אך הרקע המתואר בהשלמה הרביעית - הסכסוך עם בני המשפחה - הופך את הדוגמה השנייה לדוגמה לא מפתיעה, שהרי אין זה סביר

הבנת הנקרא (שאלות 22-26)

22. כדי לענות על שאלה זו, יש להבין היטב את הנאמר בפסקה הראשונה. נפרט את העובדות המוצגות בה:

א. רוב התאים בגוף האדם מסוגלים להתחלק וליצור תאים חדשים. יוצאים מכלל זה תאי המוח: לאחר גיל 6 חודשים לא נוצרים תאים חדשים, ומספרם הכולל של תאים אלה הולך ופוחת.

ב. במוחם של ציפורי שיר זכרים נוצרים מדי אביב כ-20,000 תאי מוח חדשים ביום.

עתה קל לראות כי הנאמר באפשרות (1) נכון. החלק הראשון במשפט משתמע מן הנאמר בסעיף ב', והחלק השני משתמע מן הנאמר בסעיף א'. אפשרות (2) אינה נכונה כי היא סותרת את הנאמר בסעיף א'. אפשרות (3) מבלבלת כיוון שההנחה המובלעת בה, היא שלציפורים יכולת יצירה של תאי מוח חדשים, והנחה זו נכונה. אולם יכולת זו אינה "משתכללת במרוצת חייהם" אלא מופיעה בכל אביב, ונעלמת לאחריו, ולכן אפשרות זו נפסלת. אפשרות (4) הפוכה לנאמר בסעיף א', ולכן היא אינה נכונה.

23. כאשר מופיע בשאלה ציטוט כלשהו יש לחזור

אל הקטע ולקרוא את המשפט השלם שממנו הוצא הציטוט. אם אין די בכך כדי לענות על השאלה, יש לקרוא גם את המשפט שלפניו (ולעתים אף יותר). ההתרכזות במשפטים שמהם הציטוט נלקח תמנע בלבול הנובע מהתמקדות בדברים שהוזכרו במקומות אחרים בקטע. כאן המשפטים בקטע הם: "במינים מסוימים של ציפורי שיר, כמו זמיר-הסוף, למשל, הזכרים זוכרים מבחר של כ- 50 שירים שונים, באורכים שונים וברמות מורכבות שונות. כדי לאחסן **כמות כזאת** של מידע דרושים, כמובן, הרבה תאי זיכרון". לפי הציטוט "כמות כזאת" היא כמות של מידע. אם קוראים את הציטוט כולו מגלים שהמידע במקרה זה הוא "מבחר של כ- 50 שירים שונים" (אפשרות 3). אפשר גם לראות שאף לא אחת מהאפשרויות האחרות אינה סוג של מידע, ולכן ממילא שום אפשרות מן האפשרויות האחרות אינה יכולה להיות התשובה הנכונה.

24. נקבת זמיר-הסוף מוזכרת בסוף הפסקה

השנייה, בשורות 17-18: "הנקבה מאזינה בשקט ובחרת את בן זוגה על פי עושר שיריו ומורכבותם. ומאחר שהיא עצמה אינה שרה, אין סיבה שתהיה לה היכולת להגדיל את מספר תאי מוחה." אם כן, הנקבה בוחרת את בן זוגה לפי איכות שיריו. מכך משתמע כי היא יכולה להבחין בייחודו של שיר מסוים לעומת שיר אחר, ולכן אפשרות (3) היא התשובה הנכונה. אפשרויות (1) ו-(4) מנוגדות לנאמר בפסקה השנייה, ואפשרות (2) אינה מוזכרת בקטע כלל.

25. כמו בשאלה 23, גם כאן המילה המצוטטת

נוגעת למה שנאמר במשפט הקודם לה בקטע. במשפט המדובר ("אם הם אמנם מצויים בנו, ייתכן שבעתיד נוכל לעורר אותם מתרדמתם, ולגרום להם לייצר תאים חדשים במוחנו במקום תאים שנפגעו או מתו") המילה "אותם" מתייחסת ל"הם", וכדי לענות על השאלה צריך לברר למי הכוונה ב-"הם". התשובה מצויה במשפט הקודם. משפט זה עוסק בגנים האחראים להתחדשות התאים במוח, ומסיים באפשרות שהם נמצאים במצב רדום גם בבני אדם. לפיכך, "הם" שאולי נוכל "לעורר אותם" הם הגנים האחראים להתחדשות תאי המוח, והתשובה הנכונה היא (3).

26. כיוון שבראשית המשפט שהציטוט בשאלה

זו לקוח ממנו נאמר: "זו, כמובן, השערה..." ברור כי הפירוט של מהות ההשערה צריך להיות במשפט הקודם. מקריאת המשפט הקודם מתברר כי "ההשערה" שבה מדובר נוגעת לאפשרות שנוכל לגרום לגנים רדומים לייצר תאי מוח חדשים, ולכן התשובה הנכונה כאן היא אפשרות (1). ההשערות שבשאר האפשרויות אינן קשורות למשפט הקודם, ולפיכך הן שגויות.

ע ב ר י ת

מפתח תשובות

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
4	3	1	4	1	4	2	4	1	4

20	19	18	17	16	15	14	13	12	11
2	2	1	3	1	3	4	2	3	3

				26	25	24	23	22	21
				1	3	3	3	1	2